

Seminarium: „Mijające krajobrazy Polski. Świętokrzyskie” Kielce, 23 listopada 2013 r.

W sobotę, dnia 23 listopada 2013 r. już po raz czternasty spotkało się 60 krajoznawców na seminarium z cyklu "Mijające krajobrazy Polski", tym razem w siedzibie Wszechnicy Świętokrzyskiej w Kielcach. Było to jedno z najlepiej przygotowanych pod względem organizacyjnym i merytorycznym seminariów. A wszystko dzięki naszemu koledze prof. Januszowi Zdebskiemu, byłemu prezesowi Zarządu Głównego PTTK i niedawnemu rektorowi tej, a teraz dziekanowi Wydziału Wychowania Fizycznego i Turystyki oraz obecnemu rektorowi Wszechnicy prof. Mieczysławowi Adamczykowi, który nieodpłatnie udostępnił salę i miejsce na okolicznościową wystawę.

Na seminarium przygotowano ponad 10 referatów przedstawiających wybrane aspekty krajobrazowych przemian Ziemi Świętokrzyskiej widzianych przez pryzmat niektórych elementów środowiska przyrodniczego oraz z perspektywy mniejszych lokalnych ośrodków – małych ojczyzn. Sesję referatową poprzedziło otwarcie wystawy fotograficznej i uczelnianych wydawnictw związanych merytorycznie z przemianami krajobrazu regionu Świętokrzyskiego. Wystawę otworzył rektor Wszechnicy Świętokrzyskiej, który we wzruszającym przemówieniu nawiązał do tematyki seminarium, krajobrazowych przemian Kielecczyzny odwołując się nieraz do naszej literatury i cytatów z "Pana Tadeusza". Seminarium odbyło się w listopadzie, a więc w miesiącu kiedy szczególnie dostrzegamy i przeżywamy przemijanie, tym bardziej należy zauważać i szanować dorobek minionych pokoleń utrwalony w różnych dziedzinach życia – w materialnych dokonaniach, a także w kulturze i sztuce.

Po otwarciu seminarium i krótkim wprowadzeniu przewodniczącego Komisji Krajoznawczej ZG PTTK J. Partyki przystąpiono do sesji referatowej. Prof. Janusz Zdebski w pierwszym referacie zwrócił szczególną uwagę na rodzimy krajobraz i emocjonalne więzi łączące z nim młode pokolenie wyrosłe w konkretnym regionie, czyli obszarze współżycia społecznego. Człowiek wzrasta w swej małej ojczyźnie, tam nawiązuje pierwsze przyjaźnie, tam zaczynają się pierwsze wycieczki, tam też się niejednokrotnie wraca; ale są miejsca szczególnie tkwiące w narodowej tradycji i kulturze. W naszej Ojczyźnie należą do nich Tatry, które w czasie zaborów łączyły Polaków, wszak było to miejsce gdzie nie docierali zaborcy, tu mogliśmy być wolni.

Prof. Ewa Nowak przypomniała różne definicje krajobrazu oraz omówiła metody badań krajobrazowych podejmowanych przez ośrodki naukowe porównując krajobraz do księgi ukazującej historię danego obszaru pisaną wspólnie przez przyrodę i kulturę człowieka. Krajobraz jest więc dobrem podlegającym stałym przekształceniom co prelegentka zaprezentowała na przykładzie Ponidzia.

Prof. Zbigniew Wójcik przypomniał XIX-wieczne relacje Juliana Ursyna Niemcewicza po Królestwie Kongresowym ze szczególnym uwzględnieniem Ziemi Świętokrzyskiej. Kol. Zbigniew Pękala z Oddziału PTTK w Ostrowcu Świętokrzyskim na podstawie licznych fotografii Gór Świętokrzyskich widzianych z różnych stron stawiał wprost pytanie czy region Świętokrzyski wciąż zachowuje wartość skoro często przesłaniają go współczesne budowle raniące krajobraz, których usytuowanie jest dyskusyjne, a forma i wielkość nierzadko odległe od miejscowej tradycji, a nawet potrzeb inwestorów.

Dwa następne wystąpienia dotyczyły dwóch istotnych elementów środowiska przyrodniczego, mianowicie przyrody nieożywionej i szaty roślinnej. Mgr Tymoteusz Wróblewski ukazał budowę geologiczną ziemi jako zapis historii Ziemi i formy jej rzeźby kształtowane przez różne czynniki, a także modelowane przez człowieka. Dr Ryszard

Kapuściński zaprezentował bogactwo krajobrazów roślinnych województwa świętokrzyskiego, zwracając uwagę na przemiany ekosystemów leśnych i potrzebę zachowania zbiorowisk półnaturalnych i wtórnych, w tym także łąk, które ostatnio podlegają dużym zmianom; zanika bowiem walor krajobrazowy tych zbiorowisk ukształtowany przez długotrwałe użytkowanie przez rolników. Innym aspekt krajobrazowych zmian Ziemi Kieleckiej przedstawił mgr Krzysztof Lorek demonstrując dawne pocztówki będące trwałym dorobkiem miejscowych oddziałów PTK i PTTK.

Dr Stanisław Adamczyk scharakteryzował z kolei przemiany krajobrazu Ziemi Świętokrzyskiej przypominając i ukazując kulturowe dziedzictwo jakie zostawił nam król Kazimierz Wielki. Są to zamki będące często w ruinie i ufotryfikowane miasta, kościoły. Kolejne wystąpienia skupiały się już na konkretnych wybranych przykładach krajobrazowych przemian – Samsonów, Chmielnik i Ziemia Konecka.

Omówione pokrótce seminarium doszło do skutku dzięki nawiązaniu współpracy naszej komisji z Kol. Prof. Januszem Zdebskim i wspomnianej pomocy rektora Wszechnicy Świętokrzyskiej. Jeszcze raz można było się przekonać, że oparcie się na wyższych uczelniach, muzeach i innych ośrodkach kultury, a także na lokalnych samorządach jest sprawdzoną formą organizowania tych seminariów. Instytucje te zapewniają nie tylko tzw. logistykę (m.in. wynajem sali), ale często zapewniają dobór interesujących tematów i zaproszenie kompetentnych prelegentów na ogół z własnego środowiska. Wydaje się, że kolejne seminaria warto organizować wykorzystując potencjał lokalnych środowisk.

Minęło już trzy lata od zakończenia VI Kongresu Krajoznawstwa Polskiego, który odbył się we wrześniu 2010 r. w Olsztynie. Jednym z jego przesłań była ochrona krajobrazu kulturowego kraju. W ciągu tego czasu udało się zorganizować 14 seminariów. Następny Kongres powoli się zbliża; do 2020 roku zostało 7 lat. Nie wiemy jeszcze na jaki ośrodek wypadnie wybór kolejnego zgromadzenia krajoznawców. Starajmy się do tego wydarzenia dobrze przygotować przynajmniej dostrzegając przemiany kulturowego krajobrazu Polski i ukazując je w cyklicznych seminariach. Starajmy się zachęcać Oddziały PTTK, regionalne pracownie krajoznawcze i muzea PTTK do organizowania tych seminariów przez nawiązywanie współpracy z różnymi instytucjami – wyższymi uczelniami, instytucjami kultury i lokalnymi samorządami.

Józef Partyka

Gmach Wszechnicy Świętokrzyskiej w Kielcach
Fot. J. Partyka

Otwarcie seminarium przez rektora Wszechnicy
Świętokrzyskiej. Fot. J. Partyka

Referat wygłasza prof. Janusz Zdebski. Fot. *J. Partyka*

Sala obrad w gmachu Wszechnicy Świętokrzyskiej. Fot. *J. Partyka*